

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Agder Energi Vannkraft AS
Postboks 603 Lundsiden
4606 KRISTIANSAND S

Vår dato: 28.04.2015
Vår ref.: 201501813-6
Arkiv: 312-022.Z
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Tonje Aars Grønbech
22 95 92 06/ tagr@nve.no

Agder Energi Vannkraft AS - Avslag på søknad om midlertidig avvik fra manøvreringsreglementet i smoltsesongen 2015 og 2016 på Laudal kraftverk i Mandalsvassdraget, Marnardal kommune

Viser til Agder Energi Vannkraft AS sin søknad i brev av 10.3.2015 om tillatelse til midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for Laudal kraftverk.

Gjeldene konsesjon

Ved kongelig resolusjon av 14.6.2013 fikk Laudal kraftverk nytt manøvreringsreglement vedtatt for en prøveperiode på 5 år.

I reglementet er det fastsatt at det skal slippes minstevannføring på 6 m³/s i vintersesongen. I sommersesongen, definert fra tidspunkt etter at smolten vandrer til 30. september skal det slippes tilsigstyrt minstevannføring på 8 – 25 m³/s fra dam Mannflåvatn. I forbindelse med smoltens utvandring skal det slippes ekstra vann i en periode på opptil 14 dager. I punkt 3 i manøvreringsreglementet til Laudal kraftverk står det at reglementet for smoltslipp kan fravikes ved gjennomføring av undersøkelser og forsøk når dette på forhånd er godkjent av NVE.

Om søknaden

Agder Energi Vannkraft AS (AEVK) søkte i brev av 10.3.2015 om tillatelse til å midlertidig få fravike fra manøvreringsreglementet for Laudal kraftverk i Marnardal kommune, Vest-Agder. Det ble søkt om å fravike de detaljerte beskrivelsene i gjeldene manøvreringsreglement post II, punkt 2 i årene 2015 og 2016. Bestemmelsen beskriver hvor mye vann som skal gå gjennom Laudal kraftverk og hvor mye som skal gå forbi i smoltperioden.

AEVK ønsker å slippe mindre vann forbi kraftverket enn angitt i reglementet enkelte dager i smoltperioden 2015 og 2016. De opplyser at vannføringen forbi kraftverket ikke vil underskride 20 % av totalvannføringen – og aldri mindre enn 6 m³/s. AEVK begrunner søknaden med at de (i samarbeid med NINA) ønsker å gjøre undersøkelser og forsøk som kan bedre overlevelsen av smolt, samt legge ytterligere grunnlag for en fremtidig manøvrering av Laudal kraftverk i smoltperioden. De planlegger å

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

gjennomføre et prosjekt med 3D telemetri, der hensikten er å følge smolten detaljert ved inntaket og over dammen. Målsettingen er å finne detaljerte sammenhenger mellom smoltens oppførsel, tid på døgnet og ulike vannføringer forbi og gjennom kraftverket. For å sikre god læring av dette, søker AEVK om å fravike reglementet, slik det er gitt åpning for i pkt. 3.

Det vil være forskere tilstede i hele smoltperioden, og AEVK opplyser at de vil bestemme vannslippet fortløpende i samarbeid med prosjektleder. Samarbeidet vil sikre at slipp av vann i smoltperioden gir minst like god overlevelse av smolt som hvis det ble kjørt etter det gjeldende reglementet. AEVK forsikrer at det vil bli laget detaljerte rapporter, som kan presenteres NVE i etterkant av forsøket.

I dag manøvreres kraftverket på en slik måte at det går ulike mengder vann forbi kraftverket gjennom døgnet. I forsøket vil AEVK styre vannslippet etter de samme prinsipper som i reglementet, men erfaringene og modellene man har for smoltslipp tilsier at de kan endre slippet gjennom døgnet, og at det enkelte år kan være fordelaktig å strekke perioden utover den fastlagte perioden på 14 dager. I noen døgn vil dette medføre at vannslippet blir større enn reglementet tilsier, andre døgn kan det bli mindre. På denne måten mener AEVK at de kan lede smolt forbi kraftverket uten at vanntapet nødvendigvis blir større.

Søker opplyser om mulige konsekvenser

Laks

Vannføringen vil endre seg noe oftere og muligens hurtigere på strekningen mellom dam Manflå og utløp av Laudal kraftverk med et endret slippregime. Dette kan teoretisk sett føre til noe stranding av fisk, men slik som lukekapasiteten, dammen og elveleiet nedstrøms er utformet anser AEVK dette som et lite problem. Hovedhensikten med forsøket er å bedre forholdene for utvandring av smolt fra Manflåvatn. Disse fordelene mener AEVK klart overstiger de små mulige negative konsekvensene for laksen på minstevannføringstrekningen.

Fiske og friluftsliv

Ifølge AEVK vil ikke forsøket ha negative konsekvenser for fiske og friluftsliv, da det ikke er fiske på denne tiden av året, og friluftaktiviteter langs denne delen av elva er tilpasset lave vannføringer ned mot 6 m³/s.

Jordbruk og andre interesser

For jordbruk vil dette ikke ha negative konsekvenser, da aktiviteten langs denne delen av elva er tilpasset vannføringer ned mot 6 m³/s. AEVK er ikke kjent med andre interesser som blir berørt av tiltaket.

Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Marnardal kommune uttaler på telefon av 9.4.2015 at de ikke har noen merknader til søknaden.

Fylkesmannen i Vest-Agder uttaler i e-post av 8.4.2015 at de er bekymret for om studiet vil medføre økt smolttap. For å akseptere fraviket i manøvreringsreglementet understreker fylkesmannen at dette ikke må skje, jf. notatet fra NINA av 5.3.2015 («Vi vil med utgangspunkt i eksisterende utvandringsmodeller (for tidspunkt og rutevalg) kunne sikre at antallet smolt som unngår turbinpassasjer blir **minst like høy** som med gjeldende slippregime»).

Fylkesmannen forutsetter at det også gjennomføres undersøkelser og forsøk *uten* manipulering med vannslippet, dvs. at det skaffes erfaring med utgangspunkt i foreliggende bestemmelser. Det vil etter fylkesmannens syn være naturlig at varigheten på reguleringsbestemmelsene forlenges tilsvarende antall år der vannslippet har vært manipulert.

Avslutningsvis forutsetter fylkesmannen at søknaden er forelagt Miljødirektoratet.

Mandalselva elveeierlag (ME) uttaler i e-post av 9.4.2015 at de i utgangspunktet er skeptisk til å støtte en justering av manøvreringsbestemmelsene i det som allerede er en prøveperiode, selv om det åpnes for det i bestemmelsen punkt 3. I notat fra NINA angående forsøkene påpekes det at "antallet smolt som unngår turbinpassasjer blir minst like høy som med gjeldene slippregime", og ME påpeker at de er positive til tiltaket *dersom* dette innfris.

ME stiller spørsmål ved om man hittil har fått testet det foreløpige vannføringsregimet med hensyn på smoltutvandring i en «normalsesong» for vannføring. De er derfor noe usikre på om en kjenner nivået på smoltutvandringen godt nok. Dersom NVE behandler søknaden positivt, og det skulle vise seg at færre smolt unngår turbinpassasje enn det NINA har antatt, mener ME at NVE bør vurdere om ikke den femårige prøveperioden med manøvreringsbestemmelser bør utvides med to år.

I etterkant av høringsfristen ble Miljødirektoratet bedt å komme med en uttalelse til søknaden, da de er forvaltningsmyndighet for anadrom fisk i regulerte vassdrag.

Miljødirektoratet uttaler i epost av 22.4.2015 at de anbefaler at NVE godkjenner søknaden. De påpeker at prosjektet vil gi ny og mer detaljert kunnskap om smoltvandring med tanke på strømningsmønster foran kraftverksinntak, og er et viktig supplement til eksisterende kunnskap om smoltens valg av utvandringsruter.

Både Mandalselva elveeierlag og Fylkesmannen påpeker at det bør vurderes å forlenge prøveperioden for å få flere år uten endring av gjeldene manøvrering i smoltperioden. I tillegg til resultatene fra forsøkene med endret manøvrering i 2015 og 2016, peker Miljødirektoratet på at man har 2014 med gjeldene manøvrering og mulighet for tilsvarende i 2017 og 2018.

Miljødirektoratet mener det er nyttig å få ny kunnskap som både gir en bedre forståelse av effekten av dagens manøvrering for smolt og manøvrering med noen andre fordelinger av vannet enn 50:50. Dette ut fra et mål om å få bedre forståelse av hva som skal til for å få smolten og vinterstøingen til å vandre ut gjennom minste vannføringsløpet. Miljødirektoratet mener denne kunnskapen vil både gi grunnlag for å vurdere eventuelle behov for justering av manøvreringen og iverksette supplerende tiltak i form av attraksjon eller fysisk barriere. Avslutningsvis peker de på at det er nyttig at resultatene kan ha overføringsverdi til andre vassdrag.

NVEs vurdering

Mandalselva er et nasjonalt laksevassdrag, og det ble vedtatt i kgl.res. av 14 juni 2013 nytt reglement for å bedre forholdene for laksen oppstrøms Laudal Kraftverk. Reglementet er vedtatt for en prøveperiode på fem år.

AEVK er med i prosjektet NFR SafePass (Safe and efficient two-way migration for salmonids and European eel past hydropower structures), der det skal gjennomføres omfattende studier av utvandring av smolt forbi Laudal Kraftverk. AEVK planlegger å gjennomføre et prosjekt med 3D telemetri, der hensikten er å følge smolten detaljert ved inntaket og over dammen. For å kunne gjennomføre forsøket med maksimalt utbytte og læring er det nødvendig å manipulere vannslippet i smoltperioden, og AEVK ønsker muligheten til å sette opp andre situasjoner enn en 50:50 fordeling av vannføringen. I noen døgn vil dette medføre at vannslippet blir større enn reglementet tilsier, mens andre døgn kan det blir mindre.

NVE kan blant annet gi tillatelse til fravik fra manøvreringsreglement og etablert reguleringspraksis etter vannressursloven § 8 når formålet er naturfaglige undersøkelser. I post II «vannføringer», pkt. 3 i prøvereglementet for Laudal kraftverk er det også nevnt at reglementet for smoltslipp kan fravikes ved gjennomføring av undersøkelser og forsøk når dette på forhånd er godkjent av NVE.

Dersom forsøkene skal utføres, mener Mandalselva elveeierlag og Fylkesmannen at det er naturlig at varigheten på reguleringsbestemmelsene forlenges tilsvarende det antall år der vannslippet har vært manipulert. Miljødirektoratet mener det er tilstrekkelig å legge sammen de erfaringene man har fra 2014 med de fremtidige resultatene fra 2017 og 2018.

Våren 2014 var unormalt kald med en lang utvandringsperiode. Både modellverktøyet og videotelling av smolt antyder et dårlig resultat med 14 dagers slipperperiode denne våren. NVE mener vi vet for lite om effekten av prøvereglementet kun basert på data fra det første året. NVE ser det derfor som nødvendig å supplere med data fra 2015 og 2016 for å få flere sammenhengende år å forholde seg til når prøveperioden skal evalueres og det endelige reglementet skal fastsettes. Mandalselva elveeierlag og Fylkesmannen stiller også spørsmål ved om det er fornuftig å avvike fra manøvreringsreglementet så tidlig.

NVE registrerer at NFR SafePass prosjektet og de omfattende studiene representerer et betydelig kunnskapsløft for vandringsutfordringer i regulerte vassdrag i Norge. Vi er derfor åpne for å gi en ny vurdering, dersom AEVK velger å sende inn en søknad for smoltsesongen 2017 og 2018 som er justert ut fra de erfaringer man henter fra årene 2014, 2015 og 2016. Når det foreligger flere år med observasjoner av smoltutvandring ved det gjeldende manøvreringsreglementet vil utgangspunktet være mye bedre for å vurdere endringer eller justeringer i reglementet.

Det er NVEs vurdering at fraviket *ikke* kan aksepteres før man har skaffet mer erfaringer med utgangspunkt i dagens prøvereglement. For sesongen 2015 og 2016 regner vi med at deler av de planlagte forsøkene lar seg gjennomføre med gjeldende reglement.

Konklusjon

NVE avslår søknaden fra Agder Energi Vannkraft AS om å avvike fra reglementet til Laudal kraftverk under smoltvandringen 2015 og 2016.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Carsten Stig Jensen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi:

Fylkesmannen i Vest-Agder
Mandalselva Elveeigarlag
Marnardal kommune
Miljødirektoratet